

Coördinatiecommissie
Integraal Waterbeleid

nota

Bijdrage aan het regeerakkoord m.b.t. het Integraal Waterbeleid

Bij de voorbereiding, de planning en de uitvoering van het waterbeleid en –beheer streven we naar een zo **geïntegreerd** mogelijke aanpak op basis van overleg en samenwerking tussen de betrokken beleidsdomeinen (administraties), sectororganisaties en andere betrokkenen.

We voorzien voldoende **middelen** voor de waterbeheerders en andere initiatiefnemers op het vlak van integraal waterbeleid om de beoogde acties en maatregelen op Vlaams niveau uit de waterbeheerplannen (deelbekken-, bekken- en stroomgebiedbeheerplannen) uit te voeren.

In een tweede **Waterbeleidsnota** zullen we tegen uiterlijk medio 2010 de krachtlijnen van onze visie voor het waterbeleid van Vlaanderen voor de komende regeerperiode uiteenzetten.

1 Naar een meer geïntegreerd waterbeleid

We bereiden de **waterbeheerplannen** voor volgens de einddata conform het decreet IWB:

- vaststelling stroomgebiedbeheerplannen 22 december 2009;
- analyses en beoordelingen in aanloop naar de volgende generatie stroomgebiedbeheerplannen tegen 22 december 2013;
- vaststelling bekkenbeheerplannen (m.i.v. deelbekkenbeheerplannen) tegen 22 december 2013.

De afstemming tussen de verschillende niveaus van waterbeheerplannen (deelbekkens, bekkens en stroomgebieden) is essentieel, zodat het planningsproces zowel top down als bottom up verloopt.

We ontwikkelen een **visie** over waterbeheer in Vlaanderen voor de **lange termijn** (tijdshorizon **2020 – 2050 – 2100**).

Op basis van wetenschappelijke gegevens en expertise schetst deze visie de veranderingen in de omgeving en de aanpassingen die als gevolg daarvan nodig zijn aan het waterbeheer. We denken in de eerste plaats aan klimaatverandering, wat gevolgen heeft voor het watersysteem, maar ook aan de ruime maatschappelijke en economische evoluties (bevolking, mobiliteit, enz.), die een grote impact hebben op de talrijke functies van water voor de mens (scheepvaart, recreatie, drinkwaterproductie, landbouw, ecologie enz.). Aan die visie worden beleids- en beheersmatige aanbevelingen voor verschillende tijdshorizonten en een raming van de kosten en baten verbonden. Uiteraard worden de aanbevelingen en de ramingen abstracter naarmate men verder in toekomst kijkt.

In de volgende generatie bekken- en deelbekkenbeheerplannen krijgen de economische analyse en de financiële onderbouwing van het actieprogramma, inclusief een toetsing aan de financiële draagkracht van de doelgroepen, ruimere aandacht. Een helder beeld van de directe en indirecte **kosten en baten van acties en maatregelen** uit de waterbeheerplannen moet het mogelijk maken bepaalde acties en maatregelen onderling te vergelijken qua kosteneffectiviteit en efficiëntie.

We verhogen de **praktische uitvoerbaarheid van het decreet IWB** door een aantal procedures te vereenvoudigen, maar zonder aan de geest van het decreet te raken. Voorbeelden zijn de regels over het openbaar onderzoek voor en over de opmaak van de waterbeheerplannen.

De voorbije jaren stond het integraal waterbeleid in het teken van de oprichting van de overlegstructuren op deelbekken-, bekken- en Vlaams niveau en van de voorbereiding van de eerste generatie waterbeheerplannen. Nu komt het er op aan om het overleg, de werking en de planning verder te optimaliseren op basis van een evaluatie, op elk niveau:

- De **waterschappen** en de **bekkenbesturen**, die laatste bijgestaan door de bekkenraden en de bekkensecretariaten, moeten de stimulerende kracht vormen voor het **overleg en de samenwerking** bij het integraal waterbeleid en –beheer in de (deel)bekkens. De

Bijdrage aan het regeerakkoord m.b.t. integraal waterbeleid (CIW)

waterbeheerders behouden uiteraard hun individuele bevoegdheden. De waterschappen, de bekkenbesturen, met de gouverneurs als voorzitter, en de bekkensecretariaten bekleden een vooraanstaande faciliterende functie bij de uitvoering van de plannen en bij de toepassing van de visie die in de plannen opgenomen is.

- Op Vlaams niveau blijft de **CIW** haar rol als spil van het integraal waterbeleid spelen. We zullen de huidige samenwerking van de betrokken partijen versterken door afzonderlijke, **extra middelen** te voorzien voor de CIW voor gemeenschappelijke initiatieven wat watersysteemkennis en communicatie betreft. Binnen de CIW wordt een kenniscentrum voor **watersysteemkennis** opgericht om de huidige kennis beter te ontsluiten en verspreiden en om nieuw onderzoek te stimuleren. Dit onderzoek moet de uitvoering van de opdrachten uit het decreet IWB mogelijk maken en dient mee de basis te vormen voor de eerder vermelde lange termijn visie voor het waterbeheer. Daarnaast zullen de CIW en de bekkenoverlegstructuren hun **communicatie**-inspanningen opvoeren met het oog op een toenemende sensibilisatie en draagvlak voor integraal waterbeheer en het tegemoet komen aan de informatiebehoefes.
- Het overleg met de buurgewesten en –landen verloopt via de bestaande internationale overlegstructuren. Vlaanderen levert daar een sterke bijdrage toe.

2 Wateroverlast en watertekort in samenhang aanpakken

In de toekomst zal klimaatverandering leiden tot meer wateroverlast en vooral meer watertekort. Beide moeten in samenhang opgelost worden, want het zijn twee uitersten van een probleem van waterkwantiteit. Daarom hanteren we als leidraad voor het beheer van de waterkwantiteit het principe "**vasthouden – bergen – afvoeren**". In de eerste plaats wordt de neerslag zoveel mogelijk ter plaatse vastgehouden (infiltratie). Waar nodig wordt waterberging langs de waterlopen voorzien (overstromingsgebieden). Als zowel vasthouden als bergen ontoereikend zijn, is het aangewezen het water zo vertraagd mogelijk af te voeren naar de waterlopen stroomafwaarts.

We voeren financiële instrumenten in om vasthouden-bergen-afvoeren te stimuleren. Daarbij onderzoeken we onder meer hoe waterbeheerders, bedrijven, landbouwers en particulieren beloond kunnen worden voor een zuinige omgang met water, met het oog op het voorkomen van watertekorten.

We zullen vasthouden-bergen-afvoeren tijdens deze regeerperiode verder doorvertalen in het waterbeheer en in de ruimtelijke ordening. In het **waterbeheer** gebeurt dit door vasthouden-bergen-afvoeren op te nemen in het toetsingskader bij de uitvoering van de watertoets. In de **ruimtelijke ordening** wordt het principe doorvertaald bij de voorbereiding van het nieuwe Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat nieuwe mogelijkheden moet scheppen voor ruimte voor water. Daarnaast onderzoeken we vanuit dit principe de actualisatie van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater.

We voeren de Europese **Overstromingsrichtlijn** kwaliteitsvol uit, via een geïntegreerde benadering met de Kaderrichtlijn Water. In een zo vroeg mogelijk stadium ramen we de monetaire en ruimtelijke behoeften hiervoor, vertrekkende van de multifunctionaliteit van de ruimte. Voor overstromingsaspecten betekent dit tijdens deze regeerperiode de omzetting van de Overstromingsrichtlijn in Vlaamse wetgeving tegen uiterlijk 26 november 2009 en de opstelling van overstromingsgevaarkaarten en –risicokaarten tegen uiterlijk 22 december 2013.

We werken **kwantitatieve doelstellingen** uit. **Waarschuwings- en alarmsystemen** laten ons toe te bepalen waar en wanneer er zich schade dreigt voor te doen, met de bedoeling de schade zoveel mogelijk te beperken.

We voorzien middelen voor **bijkomende overstromingsgebieden**, onder meer voor de financiële instrumenten verbonden aan de afbakening van overstromingsgebieden in waterbeheerplannen. Extra areaal aan overstromingsgebieden verhoogt immers de waterbergende capaciteit en helpt wateroverlast voorkomen in de bebouwde omgeving. Daarbij beogen we een multifunctioneel gebruik van de ruimte, bv. door medegebruik door landbouw of natuur te voorzien.

Bijdrage aan het regeerakkoord m.b.t. integraal waterbeleid (CIW)

We garanderen een voldoende dotatie voor het **Rubiconfonds** in afwachting van het moment waarop planbatenregeling, die het fonds in de toekomst zal spijzen, effectief inkomsten genereert. Als dat op basis van een evaluatie nodig blijkt, zullen we het huidige Rubiconbesluit aanpassen.

3 Water voor de mens

We voeren een beleid waarbij de verschillende aspecten van water voor de mens in evenwicht zijn met elkaar.

We stimuleren krachtig de groei van de **binnenscheepvaart** als duurzaam alternatief van het goederenvervoer over de weg.

We ontwikkelen de **zee- en binnenhavens** nog verder als economische en logistieke knooppunten. We realiseren een vermeerdering van watergebonden **bedrijventerreinen**.

We ontwikkelen maximaal semi-publieke **laad –en loskaden**, op verkeerskundig en ruimtelijk geschikte locaties.

We maken **waterrecreatie en –toerisme** mogelijk, in het bijzonder op de waterwegen. Daarvoor zetten we de uitvoering van het beleidsplan waterrecreatie en –toerisme voort. We werken een juridisch sluitende regeling uit voor kano- en kajakvaart op onbevaarbare waterlopen.

We blijven een voldoende ruim en kwalitatief **aanbod van water** aan huishoudens, landbouwers en bedrijven garanderen. Hierbij staan waterbesparende technieken, hergebruik en het aanwenden van alternatieven voor grondwater voorop.

We nemen initiatieven om de **belevingswaarde** van water te verhogen. We leggen daarbij de nadruk op watergebonden **onroerend erfgoed**, in een toekomstgerichte en beleidsdomeinoverschrijdende context.

Bij analyses van kosten en baten in het kader van waterbeleid en –beheer brengen we de **ecosysteemdiensten** in rekening. Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die een ecosysteem – in deze context het watersysteem – voor de mens oplevert, bv. aanvoer van zuiver water, voedselproductie, recreatie enz.

Water is er voor de mens, maar omgekeerd kan de **mens** ook iets **voor water** betekenen. In die optiek stimuleren we bv. maatregelen waarbij landbouwers erosie voorkomen of waarbij burgers minder schadelijke stoffen gebruiken of het regenwater scheiden van het afvalwater. In dit kader zullen we onderzoeken of een nieuwe soort beheerovereenkomst op het gebied van water een meerwaarde kan betekenen.

4 Waterkwaliteit verder verbeteren

Voor de **kwaliteit van oppervlakte- en grondwater** vertrekken we vanuit een aanpak aan de bron van alle milieubelastende stoffen. Voor oppervlaktewater combineren we dat met een doorgedreven zuivering. De reorganisatie van de waterzuiveringssector van de afgelopen jaren moet ons toelaten de zuiveringsinfrastructuur te optimaliseren op basis van een duidelijke afbakening van de verantwoordelijkheid van het Vlaamse Gewest enerzijds en de gemeenten anderzijds. Een visie over de totale financiering van het gemeentelijk rioolbeheer (zowel voor uitbreiding, onderzoek en renovatie, vervangingsinvesteringen als optimalisatie van het stelsel) is dringend nodig. Hierbij horen tevens duidelijke doelstellingen gerelateerd aan het halen van de goede waterkwaliteit. Ook de verantwoordelijkheden van de particulier nl.: aansluiten van afvalwater en scheiden en afkoppelen van regenwater (hergebruik, infiltratie en buffering met vertraagde lozing) moeten uitgevoerd worden. Hiervoor zijn sensibilisatie, communicatie en een efficiënte controle en handhaving nodig.

Ook voor de **waterbodempkwaliteit** is een preventieve aanpak het meest efficiënt. We investeren meer in erosiebestrijding omdat dit zowel de landbouw, het waterbeheer als de ecologie ten goede komt. We keuren een Sectoraal Uitvoeringsplan Bagger- en Ruimingsspecie goed, waarin we mogelijke oplossingen, inclusief kostenramingen, uiteenzetten voor het waterbodenvraagstuk. Het is duidelijk dat de sanering van verontreinigde waterbodems een werk van lange adem is en extra budgetten vergt voor de waterbeheerders. Het is bijgevolg nodig prioriteiten qua sanering aan te duiden voor de volgende jaren.

Bijdrage aan het regeerakkoord m.b.t. integraal waterbeleid (CIW)

Voor bepaalde gebieden, die bescherming (dienen te) genieten in het kader van natuur, drinkwaterproductie of zwemwater, is een intensieve gebiedsgerichte aanpak van de waterkwaliteit aangewezen. Daarom zullen we voor een aantal **specifieke prioritaire gebieden** projecten opstarten om een goede fysisch-chemische en ecologische kwaliteit te bereiken door de sanering van alle afvalwater en eutrofiëringsbronnen, de eventuele sanering van de waterbodems en het noodzakelijke structuurherstel.

Overeenkomstig de kaderrichtlijn Water dragen we zorg voor de waterlichamen bestemd voor de productie van drinkwater en streven we in dat verband naar een daling van het niveau van zuivering. Voor de **beschermingszones drinkwater** voeren we, het voorzorgsprincipe indachtig, een aangepast beleid om de verstrengde kwaliteitsdoelstellingen te halen voor oppervlakte- en grondwater.

5 Duurzaam omgaan met water

Gelet op de dichte bevolking, de omvangrijke waterbehoefte en de beperkte watervoorraden in Vlaanderen dringt een nauwgezet volumebeheer van het grond- en oppervlaktewater zich op. Op basis van verder onderzoek zullen we de **beschikbare volumes inschatten**, waarbij de draagkracht van het watersysteem incl. de daarvan afhankelijke ecosystemen niet overschreden wordt. Daaraan zullen we het sensibilisatie-, vergunningen- en heffingenbeleid koppelen. Op die manier worden burgers en sectoren zich beter bewust van het belang van rationeel watergebruik, waarbij het principe geldt dat hoogwaardig water bedoeld is voor hoogwaardige toepassingen en laagwaardig water voor laagwaardige toepassingen.

Naast waterbesparende maatregelen zullen we ook het gebruik van **alternatieve waterbronnen** actief stimuleren bv. hemelwater, freatisch grondwater, oppervlaktewater of gezuiverd rioolwater. De garantie dat het gebruik van deze alternatieve waterbronnen geen aanleiding kan geven tot een verontreiniging van het drinkwater, is hierbij een belangrijke randvoorwaarde, gelet op de risico's voor de volksgezondheid. We zullen de mogelijke impact van de aanwending van alternatieve waterbronnen op de kostenterugwinning van waterdiensten in rekening brengen. Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid en wenselijkheid van het aanwenden van water uit volgelopen gecontroleerde overstromingsgebieden als alternatieve waterbron.

Water is een basisgoed voor iedereen, wat wil zeggen dat iedereen de toegang ertoe moet kunnen behouden. Van de verschillende watergebruikssectoren verwachten we een redelijke bijdrage voor de kostenterugwinning van waterdiensten.

De kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal Waterbeleid stellen dat er tegen 2010 een **waterprijsbeleid** moet zijn dat gericht is op een redelijke bijdrage in de **terugwinning van de kosten** van de waterdiensten per gebruiksector. Waterdiensten omvatten de publieke (drink-)waterproductie en -distributie, de publieke inzameling en zuivering van afvalwater en de zelfvoorzieningen voor waterproductie en afvalwaterzuivering. In een eerste stap zullen we de transparantie verhogen van de huidige kostenterugwinningspercentages en huidige bijdragen van de gebruiksectoren voor de waterdiensten.

Het beleid gericht op vasthouden en bergen en op de verbetering van de water(bodem)kwaliteit komt het **ecologisch functioneren** van het watersysteem ten goede. Binnen de speciale beschermingszones, aangeduid voor de Europees te beschermen soorten en habitats, wordt het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voorop gesteld. Maar we willen ook voor watergebonden natuur buiten deze speciale beschermingszones een beleid voeren, als raakvlak tussen water- en natuurbeheer. We voeren een actief peilbeheer voor bepaalde gebieden. De interactie tussen de waterloop en zijn vallei wordt hersteld waar mogelijk, waarbij we maximaal win-situaties nastreven voor natuur en veiligheid tegen wateroverlast. We zullen de structuurkwaliteit van een aantal ecologisch waardevolle waterlopen herstellen of verbeteren (bv. hermeandering). In de volgende generatie waterbeheerplannen zullen we bijkomende oeverzones afbakenen. We zorgen voor de sanering de vismigratieknelpunten op basis van een prioritering conform de aangepaste Benelux-beschikking voor vismigratie.